RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1884. Första Kammaren. N:o 18.

Tisdagen den 18 Mars.

Kammaren sammanträdde kl. $^1/_2$3 e. m.

Justerades protokollet för den 11 i denna månad.

Upplästes följande skrifvelse:

Till Riksdagens Första Kammare!

Uti en till Fullmäktige ingifven skrift af den 14 dennes har ledamoten af Riksdagens Andra Kammare Herr Filosofie doktorn *C. Herslow* afsagt sig det honom enligt Riksdagens senast förrättade val meddelade uppdrag att vara Fullmäktig i Riksbanken, hvilket Fullmäktige skolat härmed vördsamt anmäla.

Stockholm den 17 Mars 1884.

C. Lewenhaupt.

Pehr Ehrenheim. *A. H. Fock.* *J. W. Arnberg.*

Liss Ol. Larsson. *F. Richter.*

Med anledning af berörda anmälan hemstälde Herr Grefven och Talmannen, att Kammaren, i öfverensstämmelse med hvad vid liknande tillfällen förut egt rum, dels måtte besluta, att val af ny bankofullmäktig i den genom förenämnda afsägelse uppkomna ledigheten skulle anställas, samt att, i händelse dervid till bankofullmäktig utsåges någon af suppleanterna för bankofullmäktige, fyllnadsval, som i följd deraf erfordrades, skulle förrättas, dels ock uppdraga verkställigheten häraf åt de vid innevarande riksdag af Kammaren redan tillsatta valmän och suppleanter för utseende af Riksdagens fullmäktige i Riksbanken jemte deras suppleanter.

Denna hemställan bifölls.

Anmäldes och bordlades Stats-Utskottets nedannämnda memorial:

N:o 27, med förslag till voteringspropositioner och sammanjemkning med anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande åtskilliga frågor rörande riksstatens sjette hufvudtitel; och

N:o 28, i anledning af erhållen återremiss å en punkt i Utskottets utlåtande N:o 10 a, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel.

Föredrogos, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran Stats-Utskottets den 15 innevarande Mars bordlagda utlåtanden N:is 11 a och 26.

Föredrogos och biföllos Banko-Utskottets den 15 i denna månad bordlagda memorial:

N:o 6, angående afskrifning ur Riksbankens hufvudkontors räkenskaper af åtskilliga fordringar;

N:o 7, i fråga om afskrifning ur afdelningskontorets i Göteborg räkenskaper af åtskilliga fordringar; och

N:o 8, i fråga om afskrifning ur afdelningskontorets i Östersund räkenskaper af en Riksbankens fordran.

Föredrogos, men bordlades å nyo Banko-Utskottets den 15 innevarande Mars bordlagda memorial N:o 9 och Lag-Utskottets samma dag bordlagda memorial N:o 34.

På framställning af Herr Grefven och Talmannen beslöts, att de ärenden, som denna dag blifvit första gången bordlagda, skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

Justerades två protokollsutdrag för detta sammanträde, hvarefter Kammaren åtskildes kl. $^3/_4$ 3 e. m.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Onsdagen den 19 Mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr Statsrådet *Themptander* aflemnade Kongl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o angående inköp och ombyggnad af Sundsvall—Torpshammars jernväg;

2:o angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Hammar i Vermlands län; och

3:o angående gäldande af den å indragna militieboställena Åkesberg och Via belöpande kostnad för sänkning af sjöarne Hjelmaren och Qvismaren.

Herr Grefven och Talmannnen mottog dessa propositioner med förklarande att de skulle af Kammaren i grundlagsenlig ordning behandlas.

Justerades protokollet för den 12 i denna månad.

Upplästes två inlemnade läkarebetyg af följande lydelse:

Att Landshöfdingen m. m. Herr Baron *John Ericson* är genom sjukdom hindrad tillsvidare att lemna sina rum intygas på aflagd embetsed.

Stockholm den 18 Mars 1884.

R. Bruzelius,
Med. Prof.

Att Herr Landshöfding *Fredrik Hederstierna* är af illamående hindrad att för närvarande deltaga i riksdagsarbetet, betygar

Stockholm den 19 Mars 1884.

Karl Malmsten,
Med. D:r.

Föredrogos och bordlades de till Kammaren nyss öfverlemnade Kongl. propositionerna.

Föredrogs, men bordlades å nyo på flere ledamöters begäran Stats-Utskottets under gårdagen bordlagda memorial N:o 27, med

förslag till voteringspropositioner och sammanjemkning med anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande åtskilliga frågor rörande riksstatens sjette hufvudtitel.

Föredrogs och lades till handlingarna Stats-Utskottets sistlidne dag bordlagd memorial N:o 28, i anledning af erhållen återremiss å en punkt i Utskottets utlåtande N:o 10 a, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjerde hufvudtitel.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 15 och 18 innevarande Mars bordlagda utlåtande N:o 11 a, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel.

Ang. jemkningar beträffande vissa under femte hufvudtiteln upptagna belopp.

1 punkten.

Herr Wallenberg: Det synes mig som om denna form vore ganska ovanlig, och jag kan åtminstone icke underlåta att af Stats-Utskottets Herr Ordförande begära att få en förklaring deröfver.

Utskottet föreslår här, att Utskottet må framdeles under Riksdagens lopp ega föreslå de jemkningar i eller tillägg till de under femte hufvudtiteln upptagna belopp, till hvilka Riksdagens blifvande beslut öfver ofvanberörda motioner må föranleda. Om nu begge Kamrarne fatta beslut med stöd af denna Kongl. Maj:ts proposition angående femte hufvudtiteln, hvilka beslut således definitivt ingå i statsregleringen, så vill man här göra det förbehåll, att man framdeles under riksdagen med anledning af enskilda motioner må kunna vidtaga ändringar eller tillägg i dessa beslut. För min del kan jag icke förstå annat, än att dessa motioner mycket väl kunna framdeles behandlas, hvarvid man må fatta de beslut, till hvilka motionernas innehåll kunna föranleda, men att man skall få göra ett sådant förbehåll, som Utskottet här föreslagit, kan jag för min del icke medgifva, utan anhåller om afslag på den härom gjorda framställningen.

Grefve Sparre: De omnämnda motionerna beröra vissa anslagsföremål under femte hufvudtiteln, och om man då icke på förhand gjorde en sådan reservation, som här skett, hade det varit nödvändigt att från betänkandet utbryta dessa anslagstitlar. Utskottet ansåg emellertid icke detta lämpligt, utan trodde, att det var bättre att framlägga hufvudtiteln i sin helhet, men på samma gång på förhand uttala, att möjligtvis en eller annan af dess anslagstitlar kunde komma att blifva berörd af de beslut, Kamrarne kunde i följd af dessa motioner fatta, och begära att Riksdagen måtte medgifva Utskottet att föreslå de tillägg och förändringar i dessa anslag, som af Riksdagens beslut öfver nämnda motioner kunde blifva en följd. Det är endast en sådan framställning denna punkt innefattar, och jag ber tillika få anmärka, att Kammaren på fjerde hufvudtiteln godkände en punkt af fullkomligt motsvarande

innehåll. Jag anhåller för min del om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Ang. jemkningar beträffande vissa under femte hufvudtiteln upptagna belopp. (Forts.)

Herr Wallenberg: Jag känner mig icke tillfredsställd med denna förklaring, och det så mycket mindre som Utskottet icke ens har uppgifvit, hvilka punkter motionerna kunna komma att beröra och huruvida innehållet i de berörda motionerna möjligen kan gifva anledning till så stora ändringar, att derigenom hela grunden för femte hufvudtiteln kan komma att rubbas. Jag fortsätter således med mitt yrkande, ty det är icke nödvändigt att fatta ett sådant beslut som Utskottet föreslagit, utan när motionerna förekomma till behandling, må Kammaren fatta de beslut, till hvilka motionernas innehåll och Utskottets deröfver afgifna utlåtande må kunna gifva anledning, men man bör ingalunda ovilkorligen binda sig vid ett så beskaffadt förbehåll.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde Herr Grefven och Talmannen, enligt de derunder framstälda yrkandena, propositioner, först på bifall till Utskottets ifrågavarande hemställan och sedan på afslag derå, samt förklarade, efter att hafva förnyat propositionen på bifall till berörda hemställan, sig anse denna proposition vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Wallenberg* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller 1 punkten i Stats-Utskottets utlåtande N:o 11 a, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås punkten.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 46;

Nej — 13.

2—9 punkterna.

Biföllos.

10 punkten.

Anslag till artilleri- och utredningsmateriel för befintliga fartyg.

Herr Statsrådet Friherre von Otter: Ehuru jag har all anledning att vara så väl Utskottet som Kammaren tacksam för den beredvillighet, hvarmed de bifallit nära nog allt hvad Kongl. Maj:t begärt, och ehuru jag vill medgifva, att den ifrågavarande framställningen icke har någon särdeles stor betydelse, så ber jag dock få fästa uppmärksamheten derpå, att om anslaget till det parti granater, som här är i

Anslag till artilleri- och utrednings-materiel för befintliga fartyg. (Forts.)

fråga, skulle delas på två år, så blir ovilkorligen följden den, att kostnaden ökas, derest icke annan dylik leverans då eger rum. Det måste nemligen då blifva dubbel besigtning och dubbla transportkostnader.

Det är också ett annat skäl som jag har att åberopa för det större anslaget, och det är att, helst den materiel vi ega icke är synnerligen stor, jag anser mig skyldig att, så vidt på mig ankommer, söka tillse att denna materiel hålles i komplett skick, att de fartyg vi hafva, äro försedda med tidsenliga kanoner, samt att kanonerna hafva ändamålsenliga lavetter och tillräcklig ammunition. Men detta skulle icke blifva fallet, i händelse det i denna punkt framstälda förslaget om nedprutning å det begärda anslaget vunne Riksdagens bifall.

Jag har endast ansett mig böra lemna denna upplysning.

Herr Casparsson: Jag har mot förevarande punkt anmält min reservation af den orsak, att den siffra, som Utskottet här har föreslagit till afprutning eller 30,000 kronor, är fullkomligt godtyckligt vald. Ingen menniska kan säga, huru denna siffra har tillkommit, den är gripen helt och hållet ur luften. Jag kan visserligen vara med om besparingar, men jag vill dock, att den siffra, man föreslår, skall hvila på annan grund än simpel subtraktion. Hade Utskottet i stället föreslagit en nedsättning af t. ex. 36,750 kronor, så skulle jag visserligen icke biträdt det förslaget, men den summan hade åtminstone hvilat på principen »*hälften hvar*». Denna siffra åter är tagen helt och hållet på måfå, och man kunde lika gerna föreslagit hvilken annan som helst. När förslaget inkom från afdelningen, innehöll det också en annan siffra, men den uteslöts af det skäl att den var udda, och med en udda siffra ville man icke komma, utan ditsatte då den nu föreslagna. På så lösa grunder tilltror jag mig emellertid icke förorda en nedsättning i hvad Kongl. Maj:t har föreslagit, och då här dessutom föreligger det faktum, att ammunitionsförrådet så väl för vår landtarmé som för vår flotta är alldeles otillräckligt, och då det för närvarande finnes riklig penningtillgång, så anser jag intet skäl förefinnas att här göra en nedsättning, och skall en nedsättning ovilkorligen göras, så bör den åtminstone hvila på hållbar grund.

Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Häri instämde Herr *Wallenberg*.

Friherre von Kræmer: Jag ber Kammaren vara fullkomligt öfvertygad om att jag helst skulle sett, att Kongl. Maj:ts proposition äfven i denna punkt af femte hufvudtiteln oförändrad hade kunnat i Stats-Utskottet genomdrifvas, men jag tror icke att jag säger för mycket, då jag påstår, att äfven större delen af ledamöterna i Första Kammaren troligtvis vid mottagande af detta betänkande, derest de icke förut hade hört talas om det, snarare erfore en känsla af öfverraskning åt det glada hållet än motsatsen öfver det sätt, hvarpå femte hufvudtiteln i Stats-Utskottet hade blifvit behandlad. När man jemför detta bifall till nästan hvar enda punkt i femte hufvudtiteln med det sätt, hvarpå nästan hvar enda punkt i fjerde hufvudtiteln visserligen hade *formelt* bifallits, men var åtföljd af en reservation af tolf ledamöter

från Andra Kammaren, anser jag nemligen att man icke kan annat än känna sig ganska tillfredsställd.

Anslag till artilleri- och utrednings-materiel för befintliga fartyg. (Forts.)

Att under sådana förhållanden strängt yrka på Kongl. Maj:ts proposition i denna lilla punkt, när motsidan tyckes sätta värde på att deri få vidtaga en nedsättning, ansåg jag vara fullkomligt opraktiskt och oklokt, helst som det var fråga om några andra anslag längre fram på hufvudtiteln, hvilka då troligtvis i stället hade afslagits, men som jag för min del ansåg för ögonblicket vara mera trängande.

Nu har icke ens Herr Statsrådet och Chefen för Sjöförsvarsdepartementet ansett detta anslag vara så nödvändigt, att han funnit sig föranlåten att här göra något bestämdt yrkande. Det kan väl icke nekas, att det vore mycket bra att nu fullkomligt kunna komplettera granatförrådet, men det torde å andra sidan icke heller kunna nekas, att man ju kan uppskjuta det till ett annat år, och när nu anslag beviljats till allt, som är mest angeläget, nemligen kanoner, som icke genast kunna anskaffas, så snart medel beviljats, utan först måste gjutas, profvas o. s. v., så kan man ju icke säga så mycket om att Stats-Utskottet har gjort en liten nedprutning i denna jemförelsevis obetydliga punkt.

Den siste ärade talaren fäste sig mycket vid det godtyckliga i den föreslagna siffran och uttryckte dervid en särskild motvilja mot räknesättet subtraktion — hade division i stället användts, d. v. s. anslaget lika delats på två år, så kunde han varit med derom; nu visste han ej hvarifrån denna siffra, hvarmed man minskat anslaget, kommit. Jag har redan nämnt, att denna siffra har sitt upphof, hvad beloppet angår, i en motsvarighet till ett par mindre anslag längre fram i hufvudtiteln; men hvad man egentligen fäste sig vid var, att en afprutning skulle göras, och då detta anslag icke hör till dem, hvilkas uppskjutande medför en oersättlig skada, så får jag för min del, då den andra sidan i Stats-Utskottet visat sig så tillmötesgående i de öfriga punkterna, anhålla, att Kammaren icke ville här drifva saken till sin spets genom att framkalla en gemensam votering, utan i stället måtte bifalla Stats-Utskottets förslag.

Grefve Lagerberg: Af det sista yttrandet, som min granne till venster om mig fälde, framgår för det första att han sjelf varit med bland dem, som prutat på detta anslag och vidare hvilket skälet dertill varit. Jag har dock för min del icke kunnat vara med derom, ty att pruta på kulor och krut, när de verkligen behöfvas, är något som jag åtminstone icke vill låta komma mig till last.

Jag begärde egentligen ordet med anledning af hans yttrande, att Herr Statsrådet och Chefen för Sjöförsvarsdepartementet icke gjort något yrkande, men det har väl allt sina skäl att han här i Kammaren icke gör något yrkande, utan blott velat framställa saken, att jag så må säga, i sin nakna gestalt. Skälet, hvarför en afprutning blifvit gjord på afdelningen och inom Stats-Utskottet, kan man lätt förstå. Man har nemligen i stället bifallit anslaget till ett kruthus vid Karlskrona station, hvarom meningarne varit delade. Kostnaden härför uppgår till 35,000 kronor, eller nyss omnämnda 30,000 kronor plus

Anslag till artilleri- och utrednings-materiel för befintliga fartyg. (Forts.)

5,000 kronor, som äro afprutade på det af Kongl. Maj:t begärda anslaget till skjutförsök.

För min del tycker jag icke heller om de motiv, som i Stats-Utskottet blifvit framstälda för denna afprutning. Om en prutning nödvändigt skulle göras, hade jag hellre sett att Utskottet sagt, att Utskottet förmodar att detta anslag utan fara kan fördelas på två år. Utskottet hade då åtminstone visat sig vilja sjelfva saken, fastän det ej ansåg att hela anslaget på en gång borde beviljas.

För min del yrkar jag bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Casparsson: Den ärade talaren på elfsborgsbänken sade, att om Stats-Utskottet hade begagnat division, så skulle jag hafva varit med om det. Det sade jag dock icke, utan jag sade endast, att den grunden åtminstone hade varit mera hållbar, ty den hade åtminstone hvilat på en princip.

Hvad beträffar att Andra Kammarens ledamöter i Stats-Utskottet varit så beskedliga mot femte hufvudtiteln, så kommer det sig helt enkelt deraf, att det der icke funnits mycket att pruta på. Men mot den enda punkt, på hvilken någon prutning gerna kunnat ifrågakomma, nemligen anslaget till en minbåt, hafva icke mindre än åtta af Andra Kammarens ledamöter reserverat sig, så att det der tillmötesgåendet icke på mig gjort något djupare intryck.

Friherre von Kræmer: Jag vill blott tillägga, att om man hade velat fördela anslaget på två år, så hade anslaget blifvit 6,750 kronor mindre för 1885, än hvad här är föreslaget. Att så icke skett, har man således ingen anledning att klaga öfver. Det var verkligen fråga derom inom Utskottet, men af den omständigheten, att detta förslag icke omfattades af motsatta sidan, framgår ju tydligt, att Utskottet icke ville pruta mer än det ansåg nödvändigt.

Jag anhåller fortfarande om bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Wallenberg: Utan att det precis står någonstädes föreskrifvet, har det dock blifvit praxis, att den Konungens rådgifvare, som icke är ledamot af Kammaren, icke gör något yrkande utan inskränker sig till att lemna upplysningar och förorda hvad han anser behöfligt och gagneligt. Således kan det icke förebrås en Konungens rådgifvare, att han i sådan ställning icke gjort något yrkande.

Hvad sjelfva saken beträffar, får jag säga, att jag egentligen vill uppträda mot den åskådningen, som här blifvit framstäld, att derför att *ett* nyttigt anslag blifvit tillstyrkt, man bör känna sig nöjd och belåten med att ett annat lika nyttigt anslag blifvit afstyrkt. Det är denna åskådning, som jag för min del vill söka att bekämpa. Jag anser nemligen, att man bör betrakta hvarje sak sådan den är, och är saken nyttig, så bör man icke rådfråga något annat än sina tillgångar. Och i föreliggande fall tror jag icke, att det gifves något enda giltigt skäl för denna nedsättning.

Att nu Andra Kammarens ledamöter i Stats-Utskottet, såsom en ärad talare i Första Kammaren, som äfven är ledamot af Stats-Utskottet, sagt, visat sig särdeles bevågne för beviljande af anslag på denna

hufvudtitel, kommer sig naturligtvis deraf, att man öfver hela landet kommer med hvarje år till en allt klarare insigt om, att vi *måste* hafva en krigsduglig flotta, och att flottan är den billigaste fredsfot som finnes, är äfven klart. Men att vi icke i det afseendet äro ens på långt när tillräckligt rustade, finner man vid en flygtig blick på uppgifterna angående sjökrigsväsendet.

Anslag till artilleri- och utrednings-materiel för befintliga fartyg. (Forts.)

För öfrigt instämmer jag med Herr Casparsson och kan icke finna, att det i detta ligger något slags trots eller motvilja att tillmötesgå Andra Kammarens åsigt. Vi få nog tillfälle att i andra punkter visa detta tillmötesgående, men när det här blott är fråga om en summa af 30,000 kronor, när tillgångar finnas, och när ingen, som satt sig emot förslaget, kunnat anföra bättre skäl än det att då ledamöterna i Stats-Utskottet af Andra Kammaren tillstyrkt *andra* anslag, det bör lemnas dem rättighet att opåtaldt afslå detta, så kan jag ej annat än instämma med Herr Casparsson.

Sedan öfverläggningen angående förevarande punkt härmed slutats, gjordes enligt de derunder framstälda yrkandena propositioner, först på bifall till Utskottets hemställan och sedan derpå att Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan, så vidt den skilde sig från Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, skulle bifalla denna framställning oförändrad; hvarefter propositionen på bifall till Utskottets hemställan förnyades och förklarades vara med öfvervägande ja besvarad.

11—17 punkterna.

Biföllos.

Föredrogs å nyo och bifölls Stats-Utskottets den 15 och 18 i denna månad bordlagda utlåtande N:o 26, angående förbindelse medelst ångfärja mellan Helsingborg och Helsingör eller Malmö och Köpenhamn.

Föredrogs å nyo och bifölls Banko-Utskottets den 15 och 18 innevarande Mars bordlagda memorial N:o 9, i fråga om bebyggande af den för Riksbankens afdelningskontor i Östersund sistlidna år inköpta fastighet i nämnda stad.

Föredrogs å nyo och bifölls Lag-Utskottets den 15 och 18 i denna månad bordlagda memorial N:o 34, i anledning af Kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande Utskottets utlåtande N:o 11, öfver Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående prestmöte.

Föreslagen ändring af förordningen ang. inteckning i fast egendom.

Föredrogs å nyo Lag-Utskottets den 12 och 15 innevarande Mars bordlagda utlåtande N:o 33, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 22 § i förordningen angående inteckning i fast egendom.

Herr Bergström: Det nu föreliggande förslaget om ändring i 22 § i förordningen angående inteckning i fast egendom förekom till behandling äfven vid sista riksdagen, såsom man finner af Lag-Utskottets utlåtande. Detta förslag, som afser upphäfvande af gällande stadgande, att om ändring eller nedsättning af inteckning äskas af annan, än fastighetens egare, sådan åtgärd ej må beviljas utan egarens samtycke, fick då en ganska sträng dom af Lag-Utskottet, som yttrade, att verkliga rättskränkningar skulle kunna blifva en följd af stadgandets upphäfvande, samt att de svårigheter, omgångar och besvär, stadgandets tillämpning understundom medför, ej motväga de befarade rättskränkningarne.

Det måste väcka förvåning, att Utskottet nu gått ifrån sin förra mening och tillstyrkt bifall till motionen, utan att Utskottets sammansättning är i någon mån förändrad. Visserligen funnos tre reservanter mot Utskottets betänkande vid förra riksdagen, nemligen Herrar Anders Persson, Smedberg och Jonas Jonasson äfvensom Utskottets vice ordförande förklarade sig i hufvudsak tillstyrka motionen, men nu hafva samtliga Andra Kammarens ledamöter tillstyrkt bifall till motionen. Hvad är det då, som har inträffat? Jag kan för min del icke finna annat, än att Andra Kammaren i fjor biföll motionen. Den har således gifvit sitt lystringsord, och dess ledamöter i Utskottet hafva hörsammat detta. Följden har blifvit, att det nu är Första Kammarens ledamöter, som måst reservera sig. Af anteckningen efter utlåtandet finner Kammaren, att fem af Första Kammarens ledamöter i Lag-Utskottet hafva afgifvit reservation mot betänkandet. Bland desse är jag en, och i egenskap af sådan får jag yrka afslag på motionen och afslag på Lag-Utskottets betänkande.

Det är, såsom det nämndes i Lag-Utskottets utlåtande förra året, en möjlighet, att stora rättskränkningar kunna inträffa, om ej bestämmelsen, att dödande af inteckning icke må ega rum utan fastighetsegarens medgifvande, får stå qvar. Det kan ju t. ex. hända, att en person, som innehafver första inteckningen och fått till största delen betaldt för densamma, låter förmå sig af en senare inteckningshafvare att döda inteckningen för allt hvad som är afbetaldt och endast låta den qvarstå för hvad som är obetaldt. Den inteckningshafvare, som har sämre rätt, rycker då upp i en bättre rätt. Har i sådan händelse fastighetsegaren ingen skada lidit? Jo, visserligen. Enligt min tanke har stor skada tillskyndats honom, ty honom är nu betagen möjligheten att ånyo sätta ut det skuldebref, hvars inteckning egde bästa rätt. Detta strider mot den rättsgrundsats, som uttryckes i 10 kap. Handelsbalken, der det säges att »pant bör väl gömmas och vårdas och ej utan egarens lof och minne brukas eller utlånas», och vidare att om panten icke rätteligen vårdas och skada derå uppkommer, så skall pantinnehafvaren gälda det fullt åter.

När man genomläser Lag-Utskottets utlåtande, skulle man kunna tro att den grundsats, som nu är tydligt uttalad i 22 § af gällande

Föreslagen ändring af förordningen ang. inteckning i fast egendom. (Forts.)

inteckningsförordning, vore en alldeles ny grundsats. Så är alls icke förhållandet. Den gamla inteckningslagen af 1818 innehöll i 24 § ett så lydande stadgande: »*då gäldenären sitt skuldebref hos rätten företer och således visar, att han skulden till fullo betalt, varde inteckningen dödad och sådant straxt å skuldebrefvet tecknadt, så ock i protokollet skrifvet*». Med gäldenär menas här uppenbarligen fastighetsegaren, och det var således endast han, som fick påkalla inteckningens dödande. Innehafvandet af skuldförbindelsen innebar en rättspresumtion för att han inlöst det, och på grund af denna presumtion egde han att få inteckningen dödad; men det var i egenskap af egare till intecknade panten, som han hade denna rätt. Annat har den nu gällande lagen icke heller uttalat, då den säger, att intecknings dödande må icke ega rum utan fastighetsegarens samtycke.

Det är väl sant, som Utskottet säger, att åtskilliga olägenheter och omgångar kunna uppstå vid vissa tillfällen, om stadgandet bibehålles vid makt, men de äro icke värre än att de kunna öfvervinnas. Egentligen är det endast ombudsmännen i hypoteksföreningarna, som hafva olägenhet af stadgandet. Det är också en sådan ombudsmans argumentation, som Utskottet har begagnat. I en uppsats i Tidskrift för lagstiftning har denne anfört alla de skäl, som Utskottet nu använder. Det plöjer således uteslutande med hans kalfvar.

Hvad angår postposition eller nedflyttning af inteckningar, så stadgade 1818 års förordning derom ingenting. Men visst är, att när en sådan rättshandling ifrågakom, medgafs den aldrig utan egarens till den intecknade fastigheten hörande. Jag har sjelf i egenskap af underdomare många gånger handlagt sådana ärenden, och då var det alltid fastighetsegaren sjelf, som tog initiativet. Vanliga anledningen var, att han önskade taga hypotekslån, och att hypoteksföreningen ville hafva den första inteckningen, hvarför han vidtalade den som hade denna inteckning att låta den nedflyttas under den för hypotekslånet.

Jag kunde vara mycket vidlyftigare i denna fråga, men jag föreställer mig, att det nu anförda kan vara tillfyllestgörande i denna Kammare, som håller på grundsatser och icke utan fullt giltiga skäl afviker från föregående beslut. Jag upprepar derför mitt yrkande, att Kammaren ville afslå Lag-Utskottets hemställan.

Herr Lindahl: I denna frågas behandling inom Lag-Utskottet har jag deltagit så väl i fjor som i år, och har båda åren varit af samma mening, nemligen att motionen borde godkännas.

Utskottets ordförande har kraftigt framhållit alla de skäl, som tala mot den ifrågasatta förändringen. Jag skall be att få yttra några ord till bemötande af ett af de skäl, som han anförde. Han ansåg, att emedan lagen om pant stadgar, att man icke får försämra en pant, så skulle deraf följa, att den, som innehar en inteckning icke får utan fastighetsegarens samtycke döda eller eftersätta densamma. Ordet inteckning tages i olika betydelser. I sjelfva ingressen till den sista förordningen om inteckning i fast egendom måste ordet inteckning betyda »panträtt» i fast egendom. I denna betydelse tages ordet på de flesta ställen, der det förekommer i sjelfva lagtexten. Panträtt är något annat än pant. Panten är här fastigheten. Denna fastighet

Föreslagen ändring af förordningen ang. inteckning i fast egendom. (Forts.)

kan naturligtvis icke inteckningshafvaren på något sätt försämra derigenom att han låter t. ex. sin panträtt dödas. Den allmänna uppfattningen om hvem som eger en inteckning, är äfven, att det är fordringsegaren, som är egare af inteckningen. Han är egare af den panträtt inteckningen medför. I och med det samma han är egare af panträtten, följer deraf, att han eger med inteckningen vidtaga de förändringar, som bero på eganderätt. Det är således i denna mening icke origtigt att göra ett sådant stadgande som det, Lag-Utskottet nu föreslagit.

Fäster man åter vid ordet inteckning begreppet »inteckningshandling» eller inteckningsbevis, så skulle man möjligtvis kunna säga, att denna handling får fordringsegaren icke försämra. Men dervid kan invändas: är det så gifvet att denna inteckningshandling är gäldenärens egendom, kan det icke vara lika möjligt att den är fordringsegarens? Ty om det icke är uttryckligen medgifvet, att inteckningen får ske på gäldenärens bekostnad, så är det ju fordringsegaren, som skall bekosta inteckningshandlingen, och då må det äfven vid denna betydelse af ordet inteckning vara någon tvekan, huruvida det icke är fordringsegaren, som rår om den.

Men härmed må vara huru som helst. Det är utom all fråga, att man kan teoretiskt konstruera olägenheter, hvilka kunna uppstå derigenom att inteckning kan dödas utan fastighetsegarens samtycke, men säkert är också, att i verkligheten hafva uppstått många olägenheter af det nu gällande stadgandet. Lag-Utskottet har i sin motivering upplyst om några sådana, och jag skulle kunna anföra praktiska exempel derpå, men det är onödigt att vidare derom utbreda sig.

Före 1875 var stadgandet om inteckning dödande sådant, som Lag-Utskottets ordförande nyss upplyste om. Men detta stadgande tyddes dock aldrig i praxis annorlunda, än att om någon kom till domstolen med en inteckning och begärde att få den dödad, så dödades den. Att någon, som har första inteckningen i en fastighet, skulle vilja döda den blott för att göra gäldenären skada, det kan man väl säga, men jag tror icke, att det verkligen kommer att ske. Före 1875 under den långa tid, då den äldre lagen tillämpades, hörde man aldrig några klagomål öfver att stadgandet föranledt några olägenheter, men sedan det nya stadgandet 1875 kommit in i inteckningslagen, har man hört mycket klagomål deröfver och mången fastighetsegare har kommit i stor förlägenhet derigenom, att äldre inteckning icke kunnat dödas, och han således icke kunnat i behörig tid utfå sökt lån å fastigheten. Jag anser derför för min del, att Kammaren borde godkänna den nu ifrågasatta lagförändringen, hvartill jag anhåller om bifall.

Herr Reuterswärd: Mig förefaller det, som om det afstyrkande, som den förste talaren har framstält, hade goda skäl för sig. Om t. ex. en fastighetsegare, i och för att skaffa medel till sin rörelse, tager en inteckning i sin egendom, så anser jag, att den, som mot denna inteckning försträcker penningar, icke har någon rätt att försämra eller makulera ett sådant hypotek. Dessa inteckningar kosta rätt mycket att erhålla, och kunna ej heller erhållas ögonblickligen. Att innehafvaren af ett sådant hypotek, som jag vid tillfälle nödgas

lemna från mig, skulle kunna alldeles tillintetgöra detsamma för att bereda förmånsrätt för en efterföljande inteckning, kan icke vara hvarken billigt eller rättvist. Jag anhåller derför att få förena mig med Herr Bergström och yrkar afslag på betänkandet.

Föreslagen ändring af förordningen ang. inteckning i fast egendom.

(Forts.)

Herr Bergström: Det må tillåtas mig yttra några ord med anledning af den andre talarens i ordningen anförande. Han tycktes förmena att den af mig åberopade grundsats, som finnes uttalad i 10 kap. Handelsbalken, endast afsåge sådan pant, som utgjordes af kroppsliga ting, och således icke vore på ifrågavarande fall tillämplig, och han gjorde för att visa detta en distinktion mellan de olika betydelser, i hvilka ordet inteckning förekommer; men jag skall tillåta mig anföra ett exempel, som ådagalägger, att om panthafvare visar försumlighet i vården om en till honom lemnad inteckning, så gör han sig skyldig till kränkning af den grundsats, som jag funnit i Handelsbalken uttalad och mot talaren åberopat. Om jag i egenskap af gäldenär hos någon till säkerhet för erhållet lån pantsätter icke en inteckning i egen fastighet utan en skuldförbindelse, hvartill jag är egare, och som är intecknad i en annans fastighet, och någon borgenär sedermera försummar att i behörig ordning låta förnya inteckningen, månne han icke måste anses hafva vanvårdat panten? Jag kan för min del icke finna annat än att hans försumlighet då måste bedömas efter åberopade stadgandena i 10 kap. Handelsbalken. Jag har ju lemnat från mig ett intecknadt skuldebref, och låter han genom försumlighet inteckningen förfalla, så är han skyldig till kränkning af grundsatsen, att man skall låta sig väl vårda om pant. Mot detta må man icke invända, att det vanliga bruket är, att den, som har ett intecknadt skuldebref såsom säkerhet för lån, får påminnelse om, att inteckningen skall förnyas. Så sker vanligen, men hvem är det, som kan besörja förnyelsen? Icke den, som pantsatt inteckningen, utan den, som har fått den i pant.

Såsom jag nämnde, äro de olägenheter, som kunna blifva en följd af det nuvarande stadgandet, icke värre, än att de med användande af någon omtanke kunna öfvervinnas, och de drabba egentligen ombudsmännen i hypoteksföreningarna. Den ombudsman, hvilkens åsigter Lag-Utskottet gjort till sina, erkänner sjelf att det finnes ett sätt att öfvervinna de af ifrågavarande stadgande härflytande svårigheter, i ty att man kan lemna en sådan der inteckning, för hvars dödande hinder möter, åt sitt öde, så att den så att säga sjelfdör. Hvarför kan icke detta sätt användas i det fåtal fall, der det möter svårighet att få samtliga egares samtycke till inteckningens dödande? För min del kan jag icke finna, att nämnda sätt är olämpligt, och jag bestrider, att några klagomål häröfver förnummits från fastighetsegare. De klagomål, som försports, hafva endast utgått från ombudsmän i hypoteksföreningar och andra låneinrättningar, hvilka finna det besvärligt att innehafva sådana för förnyelse icke afsedda inteckningar. Jag yrkar fortfarande afslag.

Herr Lindahl: Jag vill blott anmärka, att det är någon skilnad emellan att lemna en inteckning i annans egendom såsom hypotek för

Föreslagen ändring af förordningen ang. inteckning i fast egendom. (Forts.)

en skuld och att lemna en inteckning i sin egen egendom. Af denna skilnad följer hvad den förste ärade talaren anmärkte, nemligen att i förstnämnda händelse inteckningen är en pant — den är nemligen lemnad såsom hypotek. Om den nu gällande lagen fortfar, och jag sålunda icke eger rätt att döda en inteckning, som är *min egen*, så skulle deraf konseqvent följa, att jag icke egde rättighet att låta en sådan inteckning förfalla eller genom præscription af sig sjelf dödas, ty detta är i sjelfva verket samma sak, då den medför samma verkan. Derom har dock inteckningsförordningen icke nämnt något, och jag kan då icke finna, att den andra åtgärden skall vara beroende af fastighetsegarens samtycke. Då det i praxis visat sig medföra en mängd olägenheter, kan jag icke förena mig i de skäl, som den föregående talaren anfört, utan yrkar fortfarande bifall till Utskottets förslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes enligt de derunder framstälda yrkandena propositioner, först på bifall till Utskottets förevarande hemställan och sedan på afslag derå; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Justerades tre protokollsutdrag för detta sammanträde.

Anmäldes och bordlades Stat-Utskottets utlåtande N:o 13 a, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel;

hvarefter beslöts, att Stats-Utskottets memorial N:o 27 skulle sättas sist å föredragningslistan för nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 12 på dagen.

In fidem

A. von Krusenstjerna.

Stockholm, Ivar Hæggströms Boktryckeri, 1884.